

2 Mieszko I i początki Polski

NA CO BĘDĘ ZWRACAĆ UWAGĘ:

- w jaki sposób powstawało państwo Mieszka I,
- jakie znaczenie dla państwa Polan miało przyjęcie chrztu przez jego władcę,
- jakie terytoria przyłączył do swojego państwa Mieszko I.

■ Od państwa Polan do Polski

Plemieniem Polan rządili książęta z **dynastii Piastów**. Według pierwszego kronikarza polskich dziejów Galla Anonima byli to kolejno Siemowit, Lestek i Siemomysł. Około 960 roku władzę w państwie Polan objął syn Siemomysła, **książe Mieszko I**. Po ojcu odziedziczył silne państwo, które rozpościerało się w środkowej części dzisiejszej Polski.

W trakcie swojego panowania Mieszko I dokonywał dalszych podbojów. Zdołał podporządkować sobie ziemie należące do Pomorzan, a na południu do Wiślan, Ślążan i Opolan. Dzięki temu pod jego rządami znalazł się obszar zbliżony do terytorium współczesnej Polski, z wyjątkiem części północno-wschodniej, którą zamieszkiwały plemiona Prusów (obecnie Warmia i Mazury). W ten sposób powstało silne państwo, które z czasem zaczęto nazywać **Polską**.

Mieszko I (*około 935 †992)
to pierwszy historyczny władca Polski.

WARTO WIEDZIEĆ

Skąd wzięła się nazwa Polski?

Nazwa plemienia Polan pochodzi najprawdopodobniej od słowa „pole” oznaczającego również otwartą przestrzeń. Polanie mieszkali wśród pól i zajmowali się rolnictwem. Utworzone przez nich państwo zostało nazwane Polską od nazwy ich plemienia.

Po raz pierwszy nazwę naszego państwa zanotowano pod koniec X wieku. Najstarszy znany nam zapis powstały na ziemiach polskich widnieje na denarze Chrobrego, czyli srebrnej monecie, wybitej za czasów rządów tego władcy.

? W którym wieku po raz pierwszy zanotowano nazwę naszego kraju?

Denar Bolesława Chrobrego
zawiera łaciński napis *princeps Polonie*, co oznacza *książę Polski*. Określenie to odnosi się do polskiego władcy.

■ Przyjęcie chrztu – historyczna decyzja Mieszka

Mieszko I dążył nie tylko do rozbudowy państwa, ale także do zwiększenia jego znaczenia wśród innych państw europejskich. Dopóki jednak był poganinem, dopóty chrześcijańscy władcy nie traktowali go jak równorzędnego partnera. Książę uznał więc przyjęcie chrztu za niezbędny krok w celu wzmocnienia swojej pozycji.

Przyjęcie chrześcijaństwa odbyło się za pośrednictwem sąsiednich Czech, z którymi Mieszko I zawarł sojusz. Tym posunięciem rozbił dotychczasowe przymierze Czech z plemionami Wieleatów, z którymi do tej pory toczył wojny. Sposobem potwierdzenia przymierza polsko-czeskiego było małżeństwo Mieszka I z czeską księżniczką **Dobrawą**. Mieszko I został ochrzczony w **966 roku**.

Przyjęcie chrztu przez władcę oznaczało początek krzewienia chrześcijaństwa w jego kraju. W 968 roku w **Poznaniu** powstało pierwsze **biskupstwo**, z biskupem Jordanem na czele. W głównych grodach zaczęto wznosić kościoły i kaplice. Na rozkaz księcia ludność musiała przyjmować nową wiarę, choć początkowo czyniła to z oporami. Jeszcze przez wiele lat potajemnie czciła dawne **pogańskie** bóstwa, szczególnie w ośrodkach odległych od książęcych siedzib.

Dobrawa (*około 935 †977) była córką księcia czeskiego Bolesława Śrogięgo i matką przyszłego króla Polski Bolesława Chrobrego.

Poganin – dla chrześcijanina wyznawca religii niechrześcijańskiej, szczególnie politeistycznej.

■ Wprowadzenie chrześcijaństwa w Polsce

Namalowany w 1889 roku obraz Jana Matejki zatytułowany *Zaprowadzenie chrześcijaństwa* ukazuje w symboliczny sposób ustanowienie na ziemiach polskich nowej wiary.

Mieszko I **1** został przedstawiony jako dumny i silny władca. Jedną ręką opiera się o krzyż, w drugiej zaś trzyma miecz – symbol silnej władzy. Jednocześnie książę deptce przewrócony posąg pogańskiego bóstwa, co oznacza odejście od dawnych wierzeń.

Dobrawa **2** została ukazana po lewej stronie obrazu. Księżna trzyma w ręku świecę – symbol nowej wiary.

Biskup Wojciech **3** udziela chrztu młodszemu bratu Mieszka – Czciborowi **4**. W rzeczywistości biskup Wojciech znalazł się w Polsce już po śmierci Mieszka I.

? Co symbolizuje postawa, w jakiej został przedstawiony na obrazie Mieszko I?

■ Polska w gronie państw chrześcijańskich

Przyjęcie chrztu przez Mieszka I i jego dwór podniosło rangę księcia na arenie międzynarodowej. Oznaczało również zacieśnienie więzi ze światem Zachodu oraz ułatwione przejmowanie jego kultury i osiągnięć. Książę zyskał również większe znaczenie w oczach poddanych. Kościół wspierał jego władzę, głosząc, że pochodzi ona od Boga. Nauczał wiernych, że każdy, kto wznieca bunt przeciwko panującemu, nie tylko łamie prawo, ale także popełnia ciężki grzech.

Ponieważ duchowni należeli do niewielu wykształconych ludzi w Polsce, pomagali władcy w rządach. Przykładowo często pełnili funkcję jego doradców. Ze względu na to, że znali język łaciński, zajmowali się także **dyplomacją**. Oznacza to, że prowadzili korespondencję z zagranicznymi dworami, brali udział w poselstwach i toczyli w imieniu księcia rozmowy z innymi władcami.

■ Skutki chrztu

Przyjęcie chrześcijaństwa przyczyniło się do rozwoju kulturalnego Polski. Duchowni nie tylko głosili nauki Chrystusa. Służyli społeczeństwu swoją wiedzą i umiejętnościami. Zakładali szkoły, opiekowali się ubogimi, leczyli chorych, a nawet rozpowszechniali nowoczesne metody uprawy ziemi. Działalność Kościoła miała wpływ na rozwój kultury i sztuki. Jego przedstawiciele tworzyli biblioteki oraz zamawiali i gromadzili dzieła sztuki zdobiące świątynie, takie jak rzeźby, malowidła i sprzęty liturgiczne. Zaczęły powstawać murowane budynki – kościoły i klasztory.

Chrześcijaństwo miało wpływ na zacieranie się różnic między dotychczasowymi plemionami. Powoli zanikały dawne lokalne kultury religijne i odrębne obyczaje. Stopniowo, z pokolenia na pokolenie, kształtowało się jednolite polskie społeczeństwo.

CIEKAWOSTKA

Córka Mieszka I i Dobrawy – Świętosława – była żoną króla Szwecji, a po jego śmierci poślubiła władcę Danii, Norwegii i Anglii. Jej synowie byli królami Szwecji, Danii, Anglii i Norwegii. Należał do nich Kanut Wielki, jeden z najwybitniejszych władców średniowiecznej Anglii.

CIEKAWOSTKA

Dokładne okoliczności chrztu Mieszka I nie są znane. Jednym z prawdopodobnych miejsc, w którym książę przyjął chrzest, jest Ostrów Lednicki – wyspa na Jeziorze Lednickim, leżąca pomiędzy Gnieznom a Poznaniem. Możliwe, że mogło się to stać również w samym Poznaniu lub Gnieźnie.

Chrzest Polski

Przyczyna

- dążenie Mieszka I do zawarcia sojuszu z Czechami i rozbięcia ich przymierza z wrogimi państwem Polan plemionami Wieletoń
- chęć wzmocnienia pozycji Polski oraz jego władcy w Europie

Wydarzenie

Mieszko I przyjmuje chrzest w 966 roku.

Skutek

- rozwój kultury na ziemiach polskich (piśmiennictwo, sztuka, architektura)
- wzrost znaczenia polskiego władcy
- początek kształtowania się poczucia wspólnoty wśród mieszkańców państwa Mieszka I

■ W obronie granic

Rozwój terytorialny państwa Mieszka I zagrażał niemieckiemu **margrabiemu** Hodonowi, który stał na czele sąsiadującej z Polską **Marchii Łużyckiej**. Dostojnik ten obawiał się, że u granic rośnie mu w siłę wrogie państwo. Szczególnie niepokoił się zdobyciem przez Mieszka I zachodniej części Pomorza. W 972 roku wyprawa niemiecka zaatakowała polskie ziemie. Do głównego starcia doszło wówczas w okolicach **Cedyni** nad Odrą. Niemcy zostali kompletnie rozbici. Tylko garstka z nich uszła z życiem, między innymi margrabia Hodon.

Zwycięstwo Mieszka I utrwaliło jego władzę na Pomorzu Zachodnim. Cesarz, zaniepokojony konfliktem i rosnącą potęgą księcia Polan, wezwał obie strony do zaprzestania walk. Bitwa pod Cedynią jest pierwszą znaną bitwą w dziejach Polski, o której wzmianka znalazła się w źródłach pisanych, dzięki czemu można określić jej datę.

Margrabia – w średniowieczu: zwierzchnik prowincji przygranicznej, czyli marchii.

Polska Mieszka I

PRACA Z MAPĄ

1. Podaj nazwy ziem opanowanych przez Mieszka I po 966 roku.
2. Podaj nazwę miejscowości będącą siedzibą pierwszego biskupstwa na ziemiach polskich.

LEGENDA

- przypuszczalny zasięg pierwszego państwa Polan
- państwo Mieszka I około 966 roku
- ziemie przyłączone przez Mieszka I przed 990 rokiem
- ziemie w czasowym władaniu Mieszka I

granica państwa Mieszka I około 992 roku

granice cesarstwa

X miejsca ważnych bitew

⚓ biskupstwa

⚓ Wielicz plemiona i ludy

Dagome iudex

Najstarszy opis granic Polski pochodzi z dokumentu, który powstał około 991 roku. Nazywany jest *Dagome iudex* [czytaj: judeks] od pierwszych zapisanych tam słów. Książę Mieszko, który występuje w tym piśmie pod imieniem Dagome, oddaje w nim swoje państwo pod papieską opiekę. Motywy podjęcia tej decyzji nie są dokładnie znane z uwagi na brak innych źródeł na ten temat. W dokumencie znajdziemy informację, że państwo Mieszka I ciągnęło się wzdłuż morza (Bałtyckiego), dalej graniczyło z Prusami i Rusią. Wymienia też z nazwy Kraków oraz rzekę Odrę. Historycy przypuszczają jednak, że Kraków i okolice należały wówczas do syna Mieszka I – Bolesława.

Dokument *Dagome iudex* nie zachował się w oryginale. Do naszych czasów przetrwały tylko jego streszczenia. Najstarsze z nich powstało w 1099 roku, czyli ponad sto lat po stworzeniu oryginału.

? Jakie informacje zawiera dokument zwany *Dagome iudex*?

PODSUMOWANIE TEMATU

TO JUŻ WIEM

1. Państwo polskie powstało dzięki władcom plemienia Polan z dynastii Piastów. Początkowo rządili oni w Wielkopolsce, a w X wieku podporządkowali sobie sąsiednie plemiona słowiańskie.
2. Pierwszym historycznym władcą Polski był książę Mieszko I. Przyłączył on do państwa Polan Pomorze, Śląsk i część Małopolski. Pod koniec życia władał obszarem zbliżonym do dzisiejszej Polski, z wyjątkiem ziem północno-wschodnich.
3. Ważnym osiągnięciem Mieszka I było przyjęcie chrztu w 966 roku. Było to możliwe dzięki małżeństwu władcy z czeską księżniczką Dobrawą.
4. Przyjęcie chrztu przez Mieszka I zapoczątkowało chrystianizację Polski. Jednocześnie wzmocniło pozycję naszego kraju w Europie i przyczyniło się do jego rozwoju kulturalnego.

SPRAWDŹ SIĘ

1. Wytlumacz, dlaczego Mieszko I zdecydował się przyjąć chrzest.
2. Omów korzyści, jakie przyniosło Polsce przyjęcie chrztu.
3. Wyjaśnij, dlaczego doszło do wojny z margrabią Hodonem i bitwy pod Cedynią.
- ★ 4. Wyjaśnij, dlaczego Mieszko I jest uważany za pierwszego historycznego władcę Polski.
5. **Miniprojekt**
Przeprowadźcie wywiad z Mieszkiem I. W rolę księcia wcieli się jeden z uczniów. Zapytajcie polskiego władcę o jego dokonania. Dowiedzcie się, co skłoniło go do przyjęcia chrztu i jakie są jego nadzieje bądź obawy związane z wprowadzeniem nowej wiary.